

Wrząca_2
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	czarnkowsko-trzcianecki	
Gmina	Trzcianka	
Miejscowość	Wrząca	

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	15 czerwca 2013 r.	Miejsce wykonania	przystanek przy sklepie wiejskim
Czas trwania	1:00:58	Forma i wielkość	Plik wav; wielkość – brak danych
Przeprowadzający	M. J.	Komentarz	część wywiadu odtwarzana z notatek

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
045_TRZ_WRZ	M	ok. 53 lata	sołtys	

Informacje etnograficzne	
Tematyka	Pozyskane informacje (ew. cytaty)
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	<p>Mam mapę, na której jest napisane Wrzącko.</p> <p>„Tego ja nic nie wiem co to jest za nazwa. [...] Może kiedyś rzeczywiście była taka nazwa, ja nie wiem. Może od jakiegoś nazwiska... [Mapa jest z 1981 roku.] Ale w 80 roku to się na pewno tak nie nazywało, może się maszyna pomyliła. Bo ja pamiętam to, nie? W 80 roku. Bo jak byłem młody, to się jeździło tutaj na imprezy, był tu Klub Sportowy... W 78. szedłem do wojska i nazywała się Wrząca, wcześniej też Wrząca.”</p>
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	<p>„Ja tak nie kojarzę takich nazw, takich sformułowań tutaj. Jak ja dorastałem, jak tu przyjeżdżałem to się śmialiśmy, że tam, gdzie bloki powstawały, te małe domki, to, że tam jest <i>miasto</i> już. Tak żeśmy się śmiali. A tu, to był <i>ferma</i>, bo tu powstawała ferma, była ogromna dojnia mleka. Wszystko było zlikwidowane.”</p> <p>„I tam sobie na tą rzeczkę pstrągową szli i tam dalej, że niby na młyn, nie? Tam, to był młyn. Za Wrzącą, ze 2 km. I tam ta nazwa <i>młyn</i>, bo tam młyn był prawdziwy. To już teraz należy pod Łomnicę dalej. Tam są już nowe budowle, stawy rybne. Z tej starej budowy, to już nie zostało nic.”</p>
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	<p>„Tu jest rzeczką, łapało się ryby za dziecka, to się mówiło, że idziemy na <i>Pstrągową</i>. Tu było dużo pstrągów, bardzo dużo.”</p>
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	<p>„My tu nie mamy takich podzielonych. Nie mówi się, ja nie pamiętam nic takiego. Tak normalnie mówiono.”</p>

Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	<p>„Nawet wczoraj próbowałem poszukać w internecie coś o tej naszej wsi, ale tylko było, że Wrząca, były PGRy. Tu ten dom, to tyle mamy.”</p> <p><i>I tam jest świetlica?</i></p> <p>„Tam jest ruina świetlicy. Kiedyś działało wszystko, a teraz nie ma nic. Obiecano mi, ale... To ze względu na zmianę dachu, dachówki, zabrano mi ten budynek jako zabytek.”</p> <p><i>I już nie jest zabytkiem?</i></p> <p>„Nie jest zabytkiem.”</p> <p><i>A kiedyś było?</i></p> <p>„Kiedyś było.”</p> <p>[Wieś kiedyś była duża, teraz młodych nie ma. Za granicą mieszkają i pracują – przyp. bad.]</p> <p><i>Tu żadnej szkoły, kościoła nie było?</i></p> <p>„Nie było nic. Bynajmniej ja nic nie wiem. Raczej nie, bo szkoła była w Stobnie, porządna i dojeżdżali stąd. I później powstała szkoła w Łomnicy, to jest 5 km w bok, bo tu zrobili już niepełne 8 klas. I dojeżdżali do Łomnicy i dojeżdżają dalej, dopóki nie pójda do Trzcianki do gimnazjum i dalej, nie? Tu nie było przedszkola, nie było nic takiego. Za PGR-ów było coś tam na świetlicy. Tam dzieci miały dobrze, miały zabawki. Teraz tam zrobiłem siłownię, ale nie ma kto chodzić. Ja już do siłownia się nie za bardzo.”</p> <p>„Takich w średnim wieku małżeństw, kogoś, kto by się tym zajmował... No, nie poradzę sobie ze wszystkim sam. Nasadziłem drzewek, to mi ukradli...”</p> <p><i>Było KGW?</i></p> <p>„Nie było KGW i nie ma.”</p> <p><i>A OSP?</i></p> <p>„To w Stobnie jest. Stobno jest dofinansowane z Urzędu Miasta.”</p> <p>[Opowiada o hodowli nerek w fabryce – przyp. bad.]</p>

		<p>„Tam dalej w tym lesie był cmentarz niemiecki, bo była niemiecka wioska. Tu był też folwark, on w tym domu mieszkał, ten właściciel niemiecki. Podobno ludzie tam u niego dobrze mieli.”</p> <p><i>Coś się z tym cmentarzem dzieje? Ktoś o niego dba?</i></p> <p>„Zarośnięty. Kiedyś trochę tam koło niego, na Wszystkich Świętych się było. Kiedyś przyjechał taki pan z Niemiec, narobił zdjęć, ale mówił, że nikogo już od nich nie ma.”</p>
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	<p>„Nie sędzę. Mówię pani po domowemu. Pakujemy się w samochód i jedziemy. Tyle jest tych imprez na andrzejki. No, chciałem kiedyś, wspominałem, graliśmy tu kiedyś na instrumentach, ale tam nie ma za bardzo jak. Większość jedzie do miasta.”</p>
2	św. Marcina/11 listopada	<p>„Nie... Mamy Marcina jednego...”</p> <p><i>A w domu piecze się rogale?</i></p> <p>„Tak było. To ja mieszkałem u rodziców jeszcze, bo rodzice to jakoś traktowali poważnie. My, młodzież, to się za bardzo tej tradycji nie trzymamy. Raczej się kupi, a nie upiecze.”</p>
3	Adwent	Brak informacji.
4	św. Mikołaja (Mikołajki)	<p>„No to miły dzionek. To wszystko jest w domach.”</p> <p><i>[Do butów?]</i></p> <p>„To było tak. Jak żeśmy byli mali, wszystko było uszykowane, prezenty pochowane w szafach, wiadomo, to rodzice przygotowywali. Ja swoim dzieciom też... Najpierw pół roku się nasłuchałem, co one by chciały... Bo kiedyś tak nie było...”</p>
5	Wigilia	<p>„Na pasterkę chodzimy do Stobna, do kościoła.”</p> <p>„Na Wigilię Mikołaj. Tam przebieraliśmy takiego gościa, bo zaraz mnie by poznali, wiadomo. Bo tata niski. Mikołaj z innej wioski to był taki duży i one już nie bardzo. Jeden to zaglądał, płakał... Bali się, bo taki wysoki przyjechał, takie wąsy, broda dorobione, taki kaptur, czapkę miał do tyłu. Ten wór miał taki wielki, no i różgę. Potężna różga wystawała, pamiętam. No i: <i>Który tu był niegrzeczny?</i>”</p> <p><i>Trzeba było coś zrobić, żeby dostać prezent?</i></p>

		<p>„No, musiał pacierz umieć, z takich rzeczy. Musiał powiedzieć ile tam, co robił źle, czy grzeczny był. [...] A tu na wsi, z początku jeden chodził, ale to już nie było to samo. Pierwszy rok była atrakcja, ale już w następnym, to nie bardzo. Te dzieciaki nie są głupie, już wiedziały, że to ten sam Mikołaj. Już nie to samo. Ale potem już zaginał, poszedł gdzieś i nie wrócił.”</p>
6	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Brak informacji.
7	Sylwester/Nowy Rok	<p>„Tam, jak jest ten plac zabaw, nie? To tam nazbieraliśmy drzewa, organizowaliśmy potężne ognisko, muzykę... Tam, magnetofony itd. Tam, szampany i jak się już zbliżało do północy, to tam wszyscy przychodzili. No i to było super przez pierwsze kilka lat, ale jak już wspomniałem, to pozanikało już.”</p> <p><i>A wywalali bramki jeszcze?</i></p> <p>„Tak, bramki, takie rzeczy to robili... [niedosłyszane – przyp. bad.] Kiedyś to mi wyrzucili furtkę, nie mogłem się tam wgramolić. Ale chowali, nie niszczyli, broń Boże. Tylko chowali gdzieś za drzewa, takie coś. Żeby dokuczyć w ten sposób.”</p>
8	Trzech Króli	Brak informacji.
9	Kolędniczy	<p>„Z początku śpiewali tutaj, a teraz już kupę, kupę lat nic. Dzieciaki się zbierały, gwiazdek narobiły na takim kiju, śpiewały. Drugie tam kosę, śmierć ubrane, takie rzeczy były. No, trochę cukierków im się dało, bo pukali, to nie odeszli, dopóki coś tam nie dostali. Ale najpierw coś zaśpiewali, bo ja to: nie, że mi tu przyjdziecie, będziecie to, tylko ładnie mi kolędę tutaj zaśpiewać. Ale ta tradycja, jak większość zanikła.”</p>
10	MB Gromnicznej	<p>„U mnie z tą gromnicą się nic nie robi. U mnie, to zostawialiśmy w domu i ona tam czekała taka owinięta, nie? Ozdobiona. Mieliśmy taki wazon. No i do następnego roku czekała, nie? Jak moja mama mówiła: <i>Nie kupuje się gromnicy z rok na rok</i>. I z tą samą gromnicą, ustrojoną pięknie do kościoła się zabierało.”</p> <p><i>Zapalało się w trakcie burzy?</i></p> <p>„Tak, taka przestroga, nie? Przed niedobrymi rzeczami. [...] Opatrzność Boża, nie? Takie rzeczy.”</p>

11	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	Brak informacji.
12	Topienie Marzanny	„Kiedyś się topiło tą marzannę, pełno dzieciarów. [...] Bardzo to było uroczyste. Kwiatki się rzucało do wody, jak ten kwiatek spadł odwrotnie, to o, Jezu! Jakieś specjalne wianeczki też były. Nie wiem, czy to prawdziwe, ale takie były wierzenia.”
13	Środa Popielcowa	Brak informacji.
14	Śródpoście	Brak informacji.
15	Niedziela Palmowa	„Takie palemki małe, nieduże, przewiązane wstążeczkami. Kiedyś to się do kościoła jeździło rowerami i każdy w ręku trzymał palmę i to tak fajnie wyglądało, jeden przez drugiego się wychylał, patrzył kto ładniejsze zrobił ten...” <i>A później się jeszcze coś z tymi palmami robiło?</i> „Znaczący nie. To jakiś czas się trzymało w domu, a później się paliło, nie? To tak, żeby się nie wałęsało. Do kosza się nie wrzucało. Nie wolno święconego wyrzucać, nie? To jak ta palma podupadła już, to tego. Aczkolwiek, u mojej mamy, to był taki obraz Matki Boskiej, to ona tak wystawiała zza tego obrazu.”
16	Triduum Paschalne	„Do kościoła czy w Stobnie, czy w Łomnicy.” [<i>Za Boże rany?</i>] „Nie... To nie za moich czasów chyba...”
17	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<i>A święcenie pokarmów?</i> „Jeżeli jest jakieś święto poważniejsze, jakaś droga krzyżowa, to ksiądz przyjeżdża do nas, dużo ludzi się schodzi, nie? Święconka też odbywa się tutaj właśnie. Na pasterkę chodzimy do Stobna, do kościoła.” „Rano, o 6.00 jest msza, nie? Tam, to wiadomo, jest ta droga, nie? Wychodzi się z kościoła i się wkoło kościoła chodzi.”
18	Poniedziałek Wielkanocny	„No, dzieje się. Ludzie długo śpią. Jeden dzień się leją, drugi dzień chorują. Do stołu, najedzą się, telewizja, komputer.”
19	Zielone Świątki	„Nie, Zielone Świątki są takim pospolitym świętem. Nie ze względu na to, że kościelne, ale ze względu na to, że mamy taką partię, jaką mamy. Zielona. [Brzózka ozdabiają, żeby

		<p>zielone było – niedosłyszane – przyp. bad.]”</p> <p><i>A tatarakiem też ozdabiali?</i></p> <p>„Nie pamiętam tego zwyczaju, ale moja mama mówiła, że kiedyś nie używali drzew, właśnie brali takie coś z wody. Takie jak to bazie, nie bazie, zapomniałem jak to się nazywało, ale takie piękne liście miało. [...] Czekali z tą pałką tak długo aż opadnie i dopiero ściągali. Teraz drzewo wsadzą w furtkę. Dobrze, że ktoś jeszcze pamięta o tym w ogóle.”</p>
20	Boże Ciało	<p>„Tak, tak, do Stobna.”</p> <p>[Ołtarze?]</p> <p>„Stoją mieszkańcy ci i ci. Nie ma tak, że tylko ze Stobna. Tak samo ze sprzątaniem kościoła. Księża tam wyznaczają.”</p>
21	św. Jana	<p>„Tak, jest, co roku w Trzciance nad jeziorem Sarcz. Pięknie tam jest, różne fajerwerki, można różne rzeczy dla dzieci kupić, popić solidnie można, jak to mówią, nie? I jest wszystko, zabawa, nie? Ale wszystko jest w mieście.”</p>
22	MB Zielnej	<p>„Parę osób jeszcze tylko, to robi bukiety.”</p>
23	MB Siewnej	<p>„Tak, to jest to samo.” [niedosłyszane – przyp. bad.]</p>
24	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	<p>„To jest takie ważne święto, wiadomo. Najbliższych z rodziny. Ludzie jeżdżą i najpierw dzień wcześniej jadą stroić te groby. Kupują coraz większe znicze, coraz piękniejsze, jeden przez drugiego, nie? Tak samo jest i z pomnikami. Ale jeżdżą ludzie i ksiądz przychodzi na te, Wszystkich Świętych, msza normalnie się odbywa.”</p> <p><i>Msza jest w kościele?</i></p> <p>„Na cmentarzu. I tu jest, nie?”</p> <p><i>Na Wigilię czy Wielkanoc też się chodzi na cmentarz?</i></p> <p>„Nie, nie, nie.”</p>
25	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	<p>Brak informacji.</p>
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1	Narodziny i chrzest	<p>„Zakazy miały. Dźwigać, nie dźwigać, tak, żeby nie było za ciężko, ale ja nie wiem...”</p>

		<p><i>Nie wiązała np. pana żona przy wózku wstążeczki?</i></p> <p>„Nie wiem, czy to było związane z nakazem czy zakazem, ale było, że chłopczyk niebieska, dziewczynka różowe. To dlatego, żeby się nikt nie pytał, co tam się urodziło. Ale i tak ludzie musieli osobiście zapytać, bo wstążeczka nie pomagała... [śmiejch – przyp. bad.]</p>
2	Ślub i wesele	<p>[<i>Tłuczenie szkła?</i>]</p> <p>„Tak, to jest do dzisiaj. I ta tradycja nie zaginie, powiem pani dlaczego. Bo idą do młodego i tak tłuką te szkła, i nie przestaną, dopóki flaszki nie dostaną. [Ustala ze stojącym obok, czy do pana młodego, czy panny młodej – przyp. bad.] Jak młoda mieszka na miejscu, to idą do młodej, zależy jak kto mieszka, tak mi się wydaje.”</p> <p><i>A bramki też stawiają?</i></p> <p>„Tak. Sznurki ładne niektóre, robią piękne bramy. Ze stolikiem, oranżada, kieliszki, poczęstunek. Niektórzy robią piękne bramy. Albo z butelką od wina, tam oranżada. Jakiś obrazek, życzenia składają. To raczej w całym kraju tak mają...”</p>
3	Śmierć i pogrzeb	<p>[<i>Odprowadzany jest zmarły?</i>]</p> <p>„U nas to się zmieniło, tak to było. Zmarły był w domu, trumna była w domu. Różaniec dzień wcześniej, wszyscy się schodzili. Modliliśmy się i lubiłem to. Jak był pogrzeb, to na różaniec chodziłem osobiście. I na drugi dzień, jak był pogrzeb, to do kościoła. Kiedyś nie było takich firm przewozowych, że teraz biorą w samochód i wożą nieboszczyka do kościoła zaraz, nie? Kiedyś woziło się wozem z koniami i do kościoła do Stobna. I cmentarz mamy w Stobnie. Później znowu takie samochody były, co miał... Nawet bywało tak, że i przemysłowy samochód, ten Star taki, to nim się przewoziło, aby przewieźć nieboszczyka do kościoła. Bo tam, z kościoła na cmentarz to już się niosło.”</p>
4	Inne zjawiska	Brak informacji.
	Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa	Brak informacji.

Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy	Brak informacji.
III. Tradycje rękodzielnicze	
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych	„Nie raczej.”
IV. Przejawy religijności tradycyjnej	
1	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)
<p>„To jest figurka, nie kapliczka. No, jeździmy do kościoła, do Stobna.”</p> <p><i>A ta figurka jest od dawna?</i></p> <p>„Ona jest parę lat, więcej nie. Wcześniej nie było nic. Wszystko do kościółka, jedni na 7.00, inni na 12.00. To, w kościele się mszę odprawiało trzy razy dziennie. Nie było problemu, jak ktoś chciał się pomodlić, aby tylko chciał, nie?”</p> <p><i>A teraz pod tą kapliczką się coś dzieje?</i></p> <p>„Tak, te starsze panie, jak jest majówka... Nawet teraz wieczorami idą, pomodlą się, pośpiewają, posiedzą. A tak, to w maju, jak jest majówka. Codziennie koło 17.00 jest.”</p> <p><i>A święcenie pokarmów?</i></p> <p>„Jeżeli jest jakieś święto poważniejsze, jakaś droga krzyżowa, to ksiądz przyjeżdża do nas, dużo ludzi się schodzi, nie? Święconka też odbywa się tutaj właśnie. Na pasterkę chodzimy do Stobna, do kościoła.”</p>	
2	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)
Brak informacji.	
3	Święte figury, obrazy, rzeźby
Brak informacji	
4	Miejsca kultu religijnego
Brak informacji.	
5	Lokalne tradycje pielgrzymowania
„Tu ludzie jadą na pielgrzymkę, to jak z Piły. Bo tak jest, że z Piły do Częstochowy idą, nie? To autobusem jadą i potem	

		<p>przyłączają się, nie?”</p> <p><i>A np. do Lubasza czy Skrzatusza?</i></p> <p>„Tak, ale tak jak wspomniałem: jada tam, jeżeli grupa ludzi się zbiera i potem dalej. Albo jadą samochodem, np. takie młode małżeństwo tutaj, to jadą samochodem, gdzieś tam się umawiają, gdzie skąd kto startuje.”</p>
6	Lokalne odpusty	<p>„Ja tak naprawdę to nie wiem. [...] U nas tak nie ma. Ale takie piękne, ja byłem, to jest w Ługach, to jest za Stobnem, w prawo się jedzie. Gmina Ujście. Tam naprawdę pięknie, można wszystko kupić, są buty i się zabawić. [...] W Łomnicy był swego czasu taki odpust, skromny, ale było.”</p>

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1	Dożynki	<p>„Dożynki... Dorzynają się sami, jak popijają. Nie było tu nigdy dożynek przede wszystkim. Jeżeli coś, to były tylko imprezy PGR-owskie. [...] Są dożynki w Trzciance na stadionie. Organizowane przez gminę Trzcianka.”</p> <p><i>I jest wieniec np. stąd?</i></p> <p>„Wszystko... Nie, nie ma stąd wieńca. Nie ma tu rolników. Jest obok, ze Stobna, z Łomnicy, nie? Tu nie ma rolników. Sami emeryci i renciści praktycznie mieszkają.”</p> <p>„A tegoroczne dożynki są planowane na wieś. Może będzie Nowa Wieś, może będzie Siedlisko. Bo nie chcą już dożynek w mieście, bo niby mniejsze zainteresowanie. Chociaż ja wolę dożynki na wsi.”</p>
2	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3	Lokalne festyny	<p>„Festyny to tu kiedyś były, ale teraz nie. Mamy budżet taki mikrutki i jeździmy na festyny do sąsiednich wiosek. Teraz było z okazji Dnia Dziecka w Łomnicy [coś w Stobnie – niedosłyszane – przyp. bad.]. Tak, że dołączamy się, pomagamy, bo tutaj nie ma gdzie zrobić, nawet jak miałyby być jakiś festyn.”</p>
4	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	[Opowiada, że było boisko i była reprezentacja wsi. Ale teraz boisko jest na sprzedaż – przyp. bad.]